

fragments (i manlleus) en una poètica

Una poètica, una reflexió, un discurs en el temps (a través del temps) i en els textos (a través dels textos); una pràctica inserida en la pràctica de l'escriptura, d'on prové i on retorna; un pràctica, o un ésser, un estat, un no-res.

Una poètica del moment, sincrònica; una poètica en un moment, en una pràctica. I també una poètica com a recorregut en el temps de tantes pràctiques i de tantes poètiques, un recorregut per la poètica sempre fent-se (fent-se complerta a cada moment, que no cercant-se).

Exposar una poètica, la poètica: com ara: rescatar del temps fragments que puguin narrar-se i narrar, present i camí. Inventar aquest camí amb fragments d'enrere, crear la història, una poètica cap al moment, que hi porti i el narri. Una poètica: camí i moment.

1984

Actualment aquest meu transcórrer (i dels textos) està dirigit principalment i frontalment al problema (si ho és) del "discurs", del "dir" (aquell verb terrible que es nega a ell mateix tan sols en la seva formulació). El discurs, per naturalesa impossible, i que cal salvar —crec ara— anant més enllà —més ençà— d'ell mateix, al punt de la seva gènesi, i fent que el pseudo-discurs creat des d'allí esdevingui —perquè l'és— el vehicle més idoni —i únic— per a "dir", utilitzant com a referents, com a generadors del procés de lectura, els mecanismes, elements i recursos del discurs tradicional (la "gramàtica") i la capacitat del lector (oïdor) per a emmotllar-se a aquesta forma tradicional imposada i, per tant, utilitzant també les reaccions que li provoquen les seves subversions. El discurs, pels seus mateixos raonaments i les seves estructures constitutives, es desintegra en aquesta fase de pre-discurs; i aquest és el vincle més directe i més pur —menys mediatitzat— que pot constituir una lectura. Per altra banda, l'ús del mot, d'una lexicalitat aparentment objectiva i que no ho és gens (i així la sintaxi o la morfologia), conforma i potencia aquest estat "primer" d'allò que anomenaria "pre-discurs".

"nota de l'autor"

Ni amb ara prou. Sabadell: Les edicions dels dies, 1984 (plecs, 9)

*

1994

10. Cap altre camí no és possible sinó la consciència d'ésser el primer i alhora el darrer a compondre mapes amb restes de naufragis. *Un llenguatge del qual no conec ni una sola paraula, el llenguatge que fan servir les coses mudes per parlar-me.* Per a l'ésser: contra la presó, la llengua. Per a la llengua: contra la llengua, la llengua.

11. Com podia respondre Francis Bacon a Phillip Lord Chandos?

12. Ni provar d'aclarir la impotència o la confusió del llenguatge, sinó aprofundir(-se) en elles. Partir del llenguatge com a confusió, com a impotència, i operar amb ell. Operar per ell la cerimònia també del món. Operar en ell la pròpia cerimònia ritual.

22. [...] Contra aquest estat el poeta no hi oposa cap puresa sota campana de vidre, sinó que dient-lo de l'única manera possible (el text políglota, mestís i protèsic) el descarna i remet contra ell la pròpia força. [...]

27. Diu Gifreu que diu Maïakovski que només es pot conèixer una llengua destruint-la. Diu la llengua que diu Gifreu que només es pot reconèixer una llengua reconstruint-la. Diu la llengua que diu el discurs que la llengua només pot ser en el suïcidi. Diu el discurs que diu l'ésser que el discurs només es pot reconèixer destruint-se. Diu l'ésser que diu...

30. [...] El poeta, que sap que totes les llengües són estrangeres, sap també que l'única pàtria possible és la llengua, *el real impossible.* [...]

"Patrick Gifreu: vers un axis mundi"

dins: DIVERSOS AUTORS, *Escriptura i combinatòria*. Barcelona: KRTU, Generalitat de Catalunya, 1994.

*

1995

[...]La inquietud i la recerca —personal i franciradora— en allò que en diem problemes del llenguatge queden explícites en el gruix de cites a l'encapçalament de *Ni amb ara prou*, que en recullen alguns aspectes. En aquest text, l'operació creadora, conscient de la naturalesa de la llengua, pretén obrir el llenguatge —i obrir-se en ell— (per així obrir el món) establint noves vies a les possibilitats d'expressió, noves vies per a l'existència del dir, del discurs. Un dir des de la convicció que l'obra només diu que és, que el sentit dels mots són els mots, i que només representant-se ell mateix el llenguatge pot representar les coses. I mitjançant aquest tractament de la llengua, voler expressar el real

abans que fos pres pel llenguatge. Se cerquen noves vies (naturalment, com totes, sempre provisionals i particulars) i que, com totes, aboquen a la impossibilitat.

[...] Portar el llenguatge als límits (límits que a ell mateix se li fan marcar) esdevé fonamental; el límit és l'únic àmbit de creació del text (i de coneixement del text i de l'autor; i, doncs, del lector), l'àmbit on la persona actua en llibertat i on la llengua no pot imposar-se com a veritat. La llengua, així de nou creadora d'idees i objectes, permet d'aquesta manera que qui l'usa participi activament en el procés creatiu a la recerca d'un text que vagi més enllà d'allò que pot ser dit, que s'acosti a allò que val la pena de dir, que acompleixi al màxim el desig de dir; que s'acosti, doncs, a un cert silenci. I tot això (només) al límit, en la traïció.

[...] el precari refugi del nòmada com a imatge del llenguatge: lloc sempre provisor, establert i definit cada jornada per ell mateix i el seu ús, virtual recer sovint sense murs ni aixopluc, que resguarda perquè així ho ha convingut i així ho creu la caravana, tot i que cada viatger sap de la seva fragilitat, de la seva inutilitat com a bastió de defensa contra els vents, el sol, la sorra, els dies; cada un sap de la incapacitat per a al seva missió essencial. Així, el llenguatge. I de la mateixa manera els caravanserralls d'obra, i rics, a les ciutats i a les rutes de gran trànsit.

[...] Acarar la llengua a allò que vol dir-se, i que vol ser dit, i dir-ho amb les úniques eines possibles, emprant el llenguatge de tots, evidenciant-lo, evidenciant-ne les més llunyanes fronteres; i dir-ho exposant i expressant els mecanismes i el llenguatge a través dels quals el text es va cercant i va construint(-se) la seva veu; [...] Així, com a la sola cosa que són, diu alhora el text i allò que vol (voldria) dir-se; fa pujar alhora paret i bastida (i planell de l'edifici).

[...] Com aquell genet que inconscientment l'atravessà [el Llac de Constança] al galop creient-se en terra ferma (l'única manera de parlar, d'escriure?) [...]

"Notes (biogràfiques) a *Moment*"

Dins: *Moment* (poesia, 1982-1986) Lleida: Pagès, 1995 (Biblioteca de la Suda, 17)

*

1997

[...] La primera cita [de *Ni amb ara prou*] era de Lluïa, i parlava de la relació entre paraula, pensament, enteniment i veritat [...] Després venia una cita d'un estudi sobre Foucault. Exposava que si Nietzsche es demana "qui parla", Mallarmé dona la resposta: qui parla és la paraula mateixa, no el seu sentit sinó el seu ésser. [...]

La quarta cita era d'un treball de François Cheng sobre l'escriptura poètica xinesa. [...] Per un cantó, la crisi del llenguatge; i, per l'altre, l'essència poètica de la pròpia llengua en l'escriptura, en els referents i en la representació.

[...] les cites del llibre (*Cançó final — comiat relapse*), que s'estructuraven en dos blocs: un d'ells format per set cites de textos mítics de la creació [...] i l'altre per dues reflexions de Peter Handke sobre el llenguatge, sobre la consciència de la paraula, de la paraula que es retroba en ella mateixa i en la seva consciència; i sobre la tasca de l'escriptor: "Retrobar el llenguatge oblidat i anònim de tots perquè resplendeixi d'evidència (la meua tasca)". És a dir: Per un cantó, la paraula creadora, engendradora, mítica —original i autònoma—; i per l'altre la consciència i la tasca del qui l'ha triada com a eina i senyora.

[...] S'inicia [*Caravanserrall*] amb una cita de la pel·lícula *Kaspar Hauser* de Herzog i una del *Kaspar* de Peter Handke (ben simptomàtic). La primera mostra que l'única frase que Kaspar sap pronunciar, el seu llenguatge en definitiva, constitueix tot el seu discurs, el seu món referencial, i és absolutament extern i incompatible amb el llenguatge dels altres (Ja feia temps que havia après que tots els llenguatges són particulars). Amb la segona (la mateixa frase en la versió de Handke: "Voldria ser com aquell qui un altre fou una vegada") mostrava el desig d'un llenguatge pla i comú i en el qual confiar, realitat incompatible amb la consciència del llenguatge).

[...] Perquè el punt de partida sempre és el mateix: la impossibilitat de dir, i el d'arribada també: arribar a dir, arribar a assajar-ho, per tal d'arribar cada vegada, en cada mot, a un cul-de-sac, al carreró sense sortida que defineix la pràctica literària (l'única que em pot satisfer).

[...]

"Sobre (i sota) la tradició"

dins: DIVERSOS AUTORS, *Les tradicions literàries*. Barcelona: ACEC, 1997 (Cuadernos de estudio y cultura)

*

1996

[...] Perquè es tracta de dir l'inefable, el que no pot ser dit ni anomenat; de mostrar el que no pot ser mostrat. Perquè les eines se'ns desfan a les mans. Perquè només poden dir del cert la seva impotència. Perquè només pot haver-hi llenguatge en la crisi del llenguatge. Perquè la representació només pot donar-se en la presentació; és a dir, en l'autorepresentació. Perquè es tracta de l'espai entre ombra i ombra. Precisament per això. [...]

"L'ombra de l'ombra. Literatures i arts plàstiques com a correlats"

dins: DIVERSOS AUTORS, *Art i patrimoni. Cultura i natura*. Girona: Universitat de G., Ajuntament de G., 1996 (D'humanitats; 2)

*

1994

[El poeta no passeja per jardins, escala difícils parets sense via.

El poeta no segueix camí, a cada passa l'inventa i l'oblida]

Copiant dels llibres:

Si res no representa,
si el real és, de fet, la metàfora,
si la paraula dita és qui crea,
si allò creat desapareix en ser dit,
si des de sempre només hi ha hagut verb,
si la paraula vera és la d'abans de la paraula,
si en l'acció creadora la paraula vela, revela,
si la paraula no il·lumina, sinó que (es) reflecteix,
si dir és crear un àmbit del qual poder parlar a partir de l'inexplicable,
si la paraula no és dita, si només és,
si el verb *dir* és en tot intransitiu,
si dir és parlar d'allò que parla del que no es pot parlar,
si només en l'autorepresentació pot haver-hi presentació,
si només en la presentació pot haver-hi representació,
si $n=n\pm 1$.
Si el límit, la fondària, és la superfície, és el llenguatge,
si escriure comença en passar el límit darrer,
si només es pot arribar al lloc partint d'ell cap al jo,
si la paraula és l'acte de conèixer, procés,
si conèixer, escriure, és maldar per l'impossible,
si l'escriptura només existeix en el desig que existeixi,
si per escriure, conèixer, només hi ha la paraula, l'eco,
si dir és construir objecte, espai i dictat, construir-se,
si dir mai no és,
si la paraula no és dita, si només era,
si dir és només tornar la paraula al silenci origen,
si conèixer, escriure, és només un instant entre silencis eterns,
si escriure, conèixer, és només registre d'un instant inexistent.
Si...

Solapa-presentació per a *Articles, pròlegs, discursos i altres escrits*
(Barcelona: Eumo; Cafè Central, 1994 (Jardins de Samarcanda, 8)

*

1997

[...] Així com Tirèsies és “aquell qui (hi) veu”, ja que la ceguesa li estalvia tot allò circumstancial i accessori, allò accidental i superflu, i així veu l'essència de les coses, el mut és també aquell qui ha penetrat endins de l'essència del llenguatge, el qui més endins pot arribar-hi; és "el qui parla". I així com en moltes cultures el cec és el visionari, el profeta; el mut hauria de ser la veu parlant, el poeta (que, al capdavant, sempre va a la recerca del silenci, d'aquest silenci essencial).

El mut és el qui parla. L'únic que realment parla, ja que ha assumit de ple la seva mudesa, la mudesa essencial del llenguatge. I és a partir d'aquí que pot dir. Si els mots amaguen el real, el mut el té. Si el real només és en els mots, el mut és qui més a prop està de dir-lo realment, ja que s'ha alliberat del continent. El mut és el qui parla. El mut és el poeta; és qui mostra l'essència del llenguatge.[...]

"L'eix secret (Roda-Vic / Vic-Roda) —Fragments d'una correspondència imaginada—"
dins: Lletre de Canvi, n.43. 1997

*

1998

I

Obrir l'escriure
fins a quina ferida
—del text, de l'ànima—?

II

Fins a l'arrel de la ferida
(fins al pa).
Escruixit.
Mai el silenci,
al bell mig del silenci.
Al cor del text,
al cos de cor.

III

Mai al silenci;
al bell mig del silenci.
L'arrel més fonda.

Al cor de la ferida,
al cor de la paraula.

SUNYOL, Víctor. *Quadern de Bosc*. València: 3i4, 1999 (Poesia 3i4, 97)

*

2000

NI GOSAR ENLLÀ (després de in nuce)

per a Antoni Clapés

Sostenir-se en el condicional —el llac glaçat—. Recórrer-lo. Només ser-hi. Cap arribar.

Ser en el condicional. No damunt l'aigua glaçada: damunt l'aigua en il·lusió de glaç. Damunt l'ombra de l'aigua.

—o el silenci—

Ser en el condicional, la sola certesa.

Romandre-hi. Només romandre.

Saber-lo lloc del ser. L'únic possible. I que ser és només estar —la pedra—. L'estar de la pedra.

—des del silenci—

Gosar no pensar l'enllà o el després.

Saber que enllà i després reclamen temps i fer. Que ni temps ni fer no habiten condició.

Ni temps ni fer. Ja ni ser. Només transcórrer. Amb les coses.

—pel silenci—

Deixar passar, i passar amb el pas que ens porta.

Ni gosar enllà.

(Ni esperar)

—l'aire de sobre la duna—

(gener 2000)

[...]

2002

Iuxta

Dins Stabat

I

La poesia, sempre enfront del cadàver que és la llengua, en el qual no pot ni vol reconèixer-se, i amb el convenciment que se n'ha d'allunyar tant com li sigui possible i recercar en la seva pròpia pràctica un llenguatge veritable, viu i vàlid. I etern.

III

Dolor pel neguit d'haver d'abandonar una casa que es creia pròpia, una casa enrunada i inhabitable (però casa, al capdavant, i la única coneguda), per anar a la recerca d'un altre territori aparentment habitable, possiblement també en ruïnes.

IV

La llengua, reconeixent-se en la seva realitat de miratge, d'inutilitat, i havent per això de desterrar el seu passat (i desterrar-se'n) i renunciar a qualsevol ésser de present o de futur.

V

En tant que només és i només pot ser allò que dissortadament és, la llengua, reconeixent-se en els seus mateixos termes com a un ésser impossible.

VI

[Vull una llengua feta de preposicions només, i de conjuncions (i potser algun adverb). La llengua d'abans que els substantius i els mots de pretesa referència concreta vinguessin a destruir-la. Ells, el lèxic i les relacions sintàctiques que demanen, van venir a torpedinar una llengua essencial, pura, justa.

Una llengua només composta de preposicions i de conjuncions s'estableix amb una sintaxi neta, elemental, suficient, que els mateixos elements li donen i li aporten; no li calen reglamentacions externes i imposades, ni signes per a marcar-les.

Amb la irrupció de la "semàntica objectual o referencial" aquests elements primers van quedar reduïts a nexes subordinants (o coordinants) i subordinats i van ser buidats de contingut.

: Retornar-los el significat ple i absolut que encara guarden, i desterrar verbs, substantius, adjectius i tota la faramalla.]

XIII

Només hi ha nemòleg, el text de ningú.

El poeta no pot voler ser aquest "nemo" parlant; (el poeta ha de) ser el llenguatge, (ha de) ser "en el llenguatge".

[Qui parla és el llenguatge mateix. Parlar : fer (deixar) que parli el llenguatge.]

XIV

El poeta no “parla de”. El poeta “hi és”.

XVI

[Som memòria, som llenguatge. I no altra cosa.

Volíem retrobar-nos i ser en la memòria i l'hem coneguda com és

realment : miratge, falsedat.]

XIX

[La desaparició del jo en l'assumpció de la paraula poètica.]

Renunciar al jo, ja dissolt en la poesia.

[També potser reconèixer-se només en l'altre, o com a altre.]

XX

“El poeta sap que mai no arriba.”

[No es tracta de “no arribar enlloc”, sinó de “no arribar”.]

[No s'arriba mai a la fita. Si s'hi arriba, ja no és fita.]

No arribar mai.

XXI

No esperar res.

[El poeta no ha d'esperar res, no ha de voler res.]

[No esperar res, ni tan sols de cap mena de poètica.]

stabat. Barcelona: Proa, 2003

*

2002

No crec que sigui una qüestió d'ampliar les possibilitats expressives de la llengua, o de la poesia o de l'escriptura, perquè crec absolutament que les possibilitats les té totes i que a la llengua no li calen afegitons, que a la poesia no li cal anar a buscar pròtesis, que amb la llengua n'hi ha prou, precisament perquè la llengua és pobra i limitada com és. Ja està bé que fem de tot i que li posem extensions de tota mena, i és bo; però de "caldre", no li cal, ja ho pot dir tot. I més, que per això és poesia.

[...]

Mentre ho deia pensava que era difícil d'explicar. Però ho provaré. De tota manera, no sé si es pot explicar. A veure: La llengua és el que és, i la tradició literària, estètica i de pensament on em moc parteix de considerar-la inútil, inservible [...] I és a partir d'aquesta consciència de desert, de no poder dir, que s'intenta de construir un discurs amb les restes de naufragi que és la llengua. I precisament per això, perquè es parteix d'aquest punt, d'aquest concepte de llengua, es pot arribar a dir alguna cosa, es pot arribar a construir algun discurs. Al revés del discurs que parteix de la plena confiança en el llenguatge, que no és conscient de la seva mudesa, de la seva inutilitat, que viu inconscientment una tragèdia, i perquè n'és inconscient viu feliç en la mudesa amb aparença de dictat; feliç i confiat en un dolç engany. Quan s'és conscient de la mudesa, de la tragèdia, és a partir d'aquesta consciència que es pot arribar a algun lloc. És tràgic; vull dir dolorós, gens còmode, però és l'única via. L'única via per al qui ha vist la llengua en la seva realitat de despulla inerta. I a partir d'aquí, les possibilitats són plenes perquè ho tens tot a les teves mans, i la desconfiança en el llenguatge pot portar, al capdavant (i això sí que és llarguíssim d'explicar, i és una de les vies de STABAT, el darrer llibre) a un dir ple, a la recerca i camí cap a un dir "

[...]

. Parlar, i fer-ho utilitzant sobretot aquests elements que hem reduït a nexes gramaticals però que tenen molta més significació que els mots “semàntics” (substantius, adjectius, verbs...) precisament perquè ja sabem que el mot no pot designar mai la cosa en tant que pertany a llenguatge i en tant que pretén correspondència semàntica i denotativa; en canvi, conjuncions, preposicions... en el seu sentit ple, plenament semàntic, diuen l'exactesa justament perquè el seu àmbit és el de la nebulosa, la insinuació, la suggerència.

*

2003

Esdevenir un sense-llengua, un homeless de la llengua.

No tenir cap llengua és l'única manera de poder parlar, de poder començar a parlar.

[...]

Usar elements de la llengua com a elements, no per a construir res sinó per a utilitzar en aquell moment i en aquell lloc, en una estructura o en un sistema que no és; que és inestable perquè el volem inestable; que només existeix com a sistema (si existeix) en un instant, i que en l'instant després ja és un altre sistema. Això, en el cas que sigui necessari que existeixi un sistema per a poder usar aquests elements.

La unió i re-unió de múltiples elements aïllats i a-sistemàtics o formant part de diferents sistemes, pot fer semblar –fer semblar– que existeix un sistema. I així ocorre en les llengües totes. Hem, doncs, desvirtuat els “veritables” llenguatges [tornar a aquest concepte més endavant] creant i imposant un sistema únic i immutable a aquesta multiplicitat canviant. I ara ja ens és inservible. Per això.

Per tant, una de les coses que es pot fer per a parlar (no la única) és recollir aquests elements i tornar-los al seu estat primigeni i originari, a-sistèmic.

[...]

A “Stabat” i a “Des d’ara” tot va cap a aquesta llengua, “feta només de preposicions i conjuncions etc. etc.”. I això pot ser també aquesta “llengua” que es despulla d’estructures i de sistema per a crear a cada passa una estructura provisional vàlida només per aquell moment (la relació entre un “si” i un “com”, per exemple, així com el sentit individual de cada una de les dues partícules és --o pot ser-- diferent cada vegada que són escrites i inscrites en un text.)

[I això pot ser perquè les partícules són allò més elemental, més petit. Tenen significança però en l’ús normal no els en donem, i al trobar-se soles la guanyen tota i plena i ja no són nexes o figures definitòries de sistema i inserides en ell, sinó elements solts o sistemes en ells mateixos]

Només des del sistema, amb els elements del sistema, es pot fer això. Perquè quan els desistematitzes i els tractes de nou (“de nou”) els converteixes en allò que han de ser. Si ho féssim des de totes les llengües o sistemes, seria com fer un patchwork, seria com anar al supermercat a buscar d’aquí i d’allà, seria, només, ampliar el sistema d’una llengua amb elements d’una altra que s’incorporarien a aquest. I en el cas que s’escriuís no-sistèmicament amb elements de moltes llengües o codis, s’estaria, de tota manera, falsejant el procés, fent trampa, frivoltzant. I tota trampa seria possible.

[...]

Un sensellengua no és un analfabet. Un analfabet és el que no sap la llengua, que no té claus per a desxifrar-la, per a usar-la; o que no les té totes. Però té la llengua (totalment o fragmentàriament).

Un desconixedor d’una llengua és un ésser extern a aquesta llengua, a aquest codi. Per a ell el codi no és un codi, la llengua no és una llengua. Si la coneix parcialment (alguns mots, algunes estructures) és conscient del sistema que és i que en reconeix alguns fragments. Un no-parlant d’una llengua no és un sensellengua.

Un sensellengua és com un sord i mut? No, perquè també el sord i mut té codis i els coneix i els usa.

Potser una persona sense cap contacte amb cap llengua ni amb cap codi de signes s’acostaria al sensellengua. Però tal vegada hi hagi en la persona una atàvica força que l’empenyi a construir sistemes. Una força instintiva, de supervivència. Però ara mateix, en aquest món, podem prescindir d’aquest instint, perquè ja no ens és necessari per molts usos lingüístics, ans al contrari: ens fa nosa.

I want to be languageless. la il:luminació de Vilenica.

*

[...]